

1 Styrmodell och mål

1.1 Styrmodell

Kommunfullmäktige har beslutat om en styrmodell som beskriver ansvarsfördelning och roller avseende fastställande och uppföljning av mål, gemensamma begrepp, principer för mål, tidplan etc. Styrmodellen bidrar till att skapa helhetsperspektiv, samordning mellan nämnder samt ökad transparens i kommunens budget- och uppföljningsprocess.

Kommunfullmäktige utövar styrning genom att besluta om kommunens vision, övergripande mål, övergripande strategier, mål för god ekonomisk hushållning, driftbudgetramar samt investeringsbudget för styrelse och nämnder. Utöver detta utövar fullmäktige styrning genom olika styrdokument som riktlinjer och policy.

1.2 Mål för god ekonomisk hushållning

Kommunallagen stadgar att varje kommun ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning ska anges för verksamheten. Utöver detta ska finansiella mål anges. I regeringens proposition 2004/05:100 ges följande tolkning av begreppet ”god ekonomisk hushållning”:

”Varje generation bör bära kostnaden för den service som generationen själv beslutat om och själv konsumerar.”

I budgeten för 2024-2026 anges följande mål:

- Det ekonomiska resultatet ska över mandatperioden motsvara 3 procent av kommunens intäkter för skatter och generella statsbidrag.
- Över tid ska minst 40 procent av kommunens skattefinansierade investeringar och exploateringar finansieras med egna medel.

Under året kommer målen ses över inför kommande år.

2 Ekonomi

2.1 Befolkningsutveckling 2022–2026

Nedan presenteras den senaste befolkningsprognosen för Bollebygds kommun 2022–2026 som togs fram av Statisticon i mars 2023. Prognosen är en trendbaserad befolkningsprognos vilket innebär att bostadsbyggandet förutsätts hålla samma nivå som ett genomsnitt av de senaste tre åren. I den första kolumnen redovisas faktiska befolkningssiffror per 31 december 2022 vilket är lite fler än den befolkningssiffran som används i det kommunala utjämningsystemet och som ligger till grund för kommunens intäkter under 2022.

Tabell 1 Befolkningsprognos 2022–2026

Alder	2022	2023	2024	2025	2026
1-5	568	566	562	543	541
6	121	107	120	135	118
7-15	1 214	1 213	1 198	1 184	1 191
16-18	369	382	383	398	405
6-12	933	911	901	916	898
65-79	1 567	1 541	1 517	1 494	1 488
80+	524	561	603	644	672
Summa	9 703	9 760	9 815	9 869	9 923

Befolkningstillväxten enligt den trendbaserade prognosen beräknas vara strax över 0,6 % per år under perioden 2022–2026. Ökningstakten i riket beräknas bli ca 0,5 % per år, vilket alltså innebär att befolkningen beräknas öka mer i Bollebygd jämfört med riket

Under perioden beräknas antalet barn i förskolan, fritidshem och grundskola vara relativt oförändrat, däremot beräknas antalet gymnasieelever öka med nästan 10 %.

Antalet äldre minskar något för åldrarna 65–79, medan den förväntas öka kraftigt (ca 30 %) för äldre 80+.

Kommunen har även tagit fram en byggbaserad befolkningsprognos i januari 2022.

Prognosen bygger på en ganska kraftig ökning (630 st) av antalet färdigställda bostäder under åren 2023–2026. I det scenariot ökar befolkningen till ca 11 300 invånare, vilket motsvarar ca 4 % ökning per år. De största förändringarna sker då i yrkesverksam ålder samt till viss del barn och ungdomar. Totalt rör det sig om ca 75 fler barn i förskola, 130 fler i grundskolan och 70 fler i gymnasiet jämfört med dagens befolkning. För äldre märks marginell skillnad.

Generellt kan sägas för befolkningsprognoser att de är mer säkra för äldre än yngre och att osäkerheten ökar för varje år. Därför är det viktigt att befolkningsprognoserna hela tiden revideras med aktuella befolkningssiffror inför varje år.

2.2 Ekonomiska konsekvenser av befolkningsutvecklingen

I styrmodellen kompenseras inte nämnderna direkt av volymförändringar. Däremot ska volymförändringarna ligga till grund för de preliminära ramar som presenteras i detta dokument. Sedan flera år har ett system med i förväg bestämda prislappar använts där nämnderna kompenseras utifrån förväntad befolkningsutveckling. Under de senaste åren har olika konstruktioner varit aktuella men beräkningarna har baserats på samma principer. I år föreslås att nämnderna kompenseras direkt i de preliminära ramarna, men att ingen justering av ramarna sker utifrån faktiskt utfall.

Tabell 2 Volymtillskott 2024–2026 (mnr)

Verksamhet	2024	2025	2026
Förskola	-0,5	-1,8	-0,1
Förskoleklass	0,4	0,8	-0,9
Fritidshem	-0,6	0,3	-0,3
Grundsärskola	1,5	1,5	1,5
Grundskola	-2,3	-1,1	0,3
Gymnasieskola	-1,1	2,0	0,9
<i>Delsumma utbildningsnämnd</i>	-2,6	1,6	1,3
Befolkning 65–79	-0,4	-0,7	-0,2
Befolkning 80+	3,7	3,0	2,1
Boende, LSS	0,8	0,8	0,8
Daglig verksamhet	0,3	0,3	-0,7
<i>Delsumma socialnämnd</i>	4,5	3,5	2,0
Summa volymtillskott*	1,9	5,1	3,3

*För specificering se bilaga II

Volymtillskotten motsvarar en kompensation till nämnderna per år på i genomsnitt 0,5 % av skatteintäkter och bidrag.

2.3 Effekter av fattade beslut

I budget 2023–2025 fick socialnämnden tillskott för inrättande av fältassistenttjänster, tillskottet gavs för delårseffekt. För 2024 kompenseras socialnämnden med helårseffekt vilket motsvarar 0,4 mnr.

2.4 Intäktsprognos

Nedan presenteras en intäktsprognos för 2023–2025 som baseras på SKRs skatteunderlagsprognos från december 2022. Intäktsprognosen är baserad på att invånarna ökar i samma takt i Bollebygds kommun som i resten av landet, vilket alltså är en försiktigare beräkning jämfört med volymtillskotten som baseras på den trendbaserade befolkningsprognosen. Det innebär att eftersom prognosen för intäkterna baseras på färre invånare så byggs en försiktighet in i intäktsprognosen.

Tabell 3 Intäktsprognos 2023–2026 (mnr)

	2023	2024	2025	2026
Skatteintäkter	543,0	563,6	587,8	611,2
Inkomstutjämningsbidrag	75,2	78,1	81,4	84,6
Kostnadsutjämningsbidrag	-4,0	-4,0	-4,1	-4,1
Regleringsbidrag	22,5	22,3	16,9	13,8
LSS-utjämningsbidrag	-5,7	-5,7	-5,8	-5,8
Slutavräkning 2021	-3,1	0,0	0,0	0,0
Fastighetsavgift	22,8	22,8	22,8	22,8
Summa skatter och bidrag	650,9	677,1	699,2	722,5

Enligt nu gällande prognos kommer skatteintäkterna och generella bidrag öka med ca 3,5 % per år under planperioden vilket är relativt nära den ökningen som ses för löne- och prisindexering samt beräknat volymtillskott.

2.5 Lön-/ prisuppräknings

Som grund för lön-/prisuppräknings används den av SKR framtagna prisindex för kommunal verksamhet (PKV). En generell budgetuppräknings för lönerörelsen görs med 3 % för 2024 och därefter 2,5 % för åren 2025–2026. Dessa budgeteras centralt och fördelas till nämnderna under innevarande år i samband med löneöversynen. För övriga kostnader görs en uppräknings med ca 2,5 % per år. Dessa är inte heller inräknade i respektive nämnds ram utan fördelas i samband med budgetbeslutet i kommunfullmäktige i november, det innebär att samtliga preliminära ramar enl. nedan är satta i 2022 års lönenivå och 2023 års prisnivå.

Tabell 4 lön-/prisuppräknings (mnr)

	2023	2024	2025	2026
Lönerörelse	11,6	11,6	8,9	8,9
PKV	4,5%	2,3%	2,4%	2,7%
Indexuppräknings	3,6*	4,1	4,3	4,9
Summa lön-/indexuppräknings	15,2	15,7	13,2	13,2

*För 2023 gjordes särskilda satsningar för att kompensera nämnderna utöver indexuppräknings.

2.6 Pensionskostnader

Tabell 5 nedan beskriver de pensionskostnader som prognosticeras för planperioden. Pensionskostnader avser samtliga pensionskostnader exkl. alternativlösningar.

Tabell 5 pensionskostnader 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
Förändring av pens.avsättning	5,7	5,5	-1,0	-1,2
Pensionsutbetalningar	7,3	8,1	8,2	8,3
Premier	21,1	20,6	21,5	22,4
Finansiell kostnad	4,3	5,2	1,0	1,4
Löneskatt	9,3	9,6	7,2	7,5
Summa kostnader	47,8	49,1	36,9	38,5

2022 var pensionskostnaden 28,8 mnr, vilket innebär att kostnaderna ökar kraftigt för 2023 och 2024 för att därefter sjunka något. Anledningen till kostnadsökningen beror dels på ett nytt avtal som tecknats av SKR och de fackliga parterna samt värdesäkring av pensionsavsättningarna till följd av den höga inflationen. Under 2025 förutspås effekten av inflationen minska och pensionskostnaden beräknas minska med 12,2 mnr, dock kvarstår kostnadsökningen från 2022 till följd av det nya pensionsavtalet..

2.7 Kapitalkostnader

Investeringsbudgeten som är antagen av kommunfullmäktige uppgår under åren 2023–2026 till 630 mnr exkl. exploateringar och markinköp. Av det avser 250 mnr kostnader för överföringsledning mellan Olsfors och Bollebygd samt lösning för spillvattenhanteringen.

I samband med att beslut om investeringsbudget godkänns även de kapitalkostnader som investeringen för med sig för de skattefinansierade verksamheterna. Det innebär att nämnderna kompenseras i form av utökad budgetram genom s.k. teknisk justering. För att kunna genomföra de justeringarna behöver en central pott avsättas under finansförvaltningen så att det finns budgetmedel att omfördela vid tillkommande investeringar. Till följd av låg investeringsnivå har någon central pott tidigare år ej behövts de tillkommande kapitalkostnader har då mötts av slutavskrivna tillgångar. För

avgiftsfinansierade verksamheter (avfall och VA) ska kostnadsökningen finansieras inom den taxa som fastställs, och kompenseras därför ej.

Behovet för de skattefinansierade verksamheterna beräknas enl. tabell nedan.

Tabell 6 förändring av kapitalkostnader (mnr)

	2023	2024	2025	2026
Investeringar	64,9	130,6	182,9	
Nya lån	40	100	150	
Kapitalkostnader		4,6	7,6	10,4

Investeringsverksamheten under perioden 2023–2025 driver alltså ökade lån på 290 mnr och ökade kapitalkostnader på sammanlagt 22,6 mnr för år 2026. Det motsvarar en genomsnittlig kompensation till nämnderna på 1,0 % av skatteintäkter och bidrag per år.

2.8 Preliminära driftsbudgetramar

För att möta framtida behov är det viktigt att alla nämnder hela tiden arbetar för att ha en kostnadseffektiv verksamhet. Kostnaderna för flera av våra verksamheter är dessutom höga i relation till andra kommuner, från SKR nämns att digitalisering kan ge möjligheter att både få en bättre och mer kostnadseffektiv verksamhet.

Jämfört med 2023 förväntas ökningen av generella statsbidrag och skatteintäkter vara 0,3 % högre jämfört med de kostnadsökningar som drivs av nämndernas volymkompensationer samt lön- och prisuppräknningen. För att även finansiera de kapitalkostnader som uppstår som en följd av de investeringar i välfärden som planeras för behöver ett ekonomiskt utrymme frigöras som motsvarar 1 % av verksamhetens nettokostnader. Detta införs i nämndernas preliminära ramar som ett förändringsuppdrag, konsekvensen av detta förändringsuppdrag ska beskrivas av nämnderna på den kommande budgetdagen i maj.

Tabell 7 Preliminär driftsbudgetram 2024-2026, belopp i mnkr

	Budget 2023	2024			2025		2026	
		Beslut	För.	Prel.	För.	Prel.	För.	Prel.
Kommunfullmäktige	1,6			1,6		1,6		1,6
Jävsnämnd	0,05			0,05		0,05		0,05
Revision	0,85			0,85		0,85		0,85
Valnämnd	0,02			0,02	0,16	0,18		0,18
Överförmyndare	0,78			0,78		0,78		0,78
Kommunstyrelsen	62,9		-0,6	62,3	-0,6	61,7	-0,6	61,1
Utbildningsnämnden	316,2		-3,2	313,0	-3,1	309,9	-3,1	306,8
Socialnämnden	205,6	0,4	-2,1	203,9	-2,0	201,9	-2,0	199,9
Samhällsbyggnadsnämnden	39,6		-0,4	39,2	-0,4	38,8	-0,4	38,4
Ofördelad budget	4,0			4,0		4,0		4,0
Indexjustering*			4,1	4,1	4,2	8,3	4,9	13,2
Lönerörelse*	11,6		11,6	23,2	8,9	32,1	8,9	41,0
Finansförvaltning**	5,2		2,7	7,9	-12,2	-4,3	1,6	-2,7
Volymtillskott UN/SN			4,6	1,8	5,1	6,9	3,4	10,3
Tillkommande kapitalkostnader**			4,6	4,6	7,6	12,2	10,4	22,6
Summa kostnader	648,3	0,4	21,3	667,3	7,6	674,9	23,1	698,0
Summa skatteintäkter och bidrag	649,8			677,1		699,2		722,5
Resultat	1,4			9,8		24,2		24,5
<i>Resultat i procent</i>	<i>0,2%</i>			<i>1,4%</i>		<i>3,5%</i>		<i>3,4%</i>

*Fördelas till nämnderna inför budgetbeslut i KF

**Prognos för tekniska justeringar

Jämfört med 2023 är resultaten något förbättrade men fortfarande på en låg nivå för 2024. Under 2025 förbättras resultaten till följd av lägre prognosticerade pensionskostnader.

Kommunfullmäktige har satt upp mål för god ekonomisk hushållning på ett resultat på 3 % av skatteintäkter och bidrag. Det målen kan nås först under 2025 under förutsättningen att inga ofinansierade ambitionshöjande beslut fattas. Samtidigt har kommunfullmäktige i budget 2023–2025 beslutat att se över de finansiella målen utifrån en långsiktig finansiell analys som ska genomföras under 2023.

2.9 Investeringar

Investeringsutrymme

Investeringsutrymmet beräknas genom att addera det budgeterade resultatet och avskrivningar. Det utrymme som uppstår kan användas till investeringar, minskning av lån eller olika placeringar. Om volymen budgeterade investeringar överskrider investeringsutrymme måste dessa lånefinansieras. Upptagande av lån leder till ökade räntekostnader vilket minskar mängden resurser att bedriva verksamhet för.

Kommunfullmäktige har ett mål om 40 % självfinansieringsgrad under en mandatperiod. Vid beräkning av investeringsutrymmet används här kommunfullmäktiges budget 2023–2025 för år 2023 och de preliminära ramarna enligt detta dokument för åren 2024-2026.

Tabell 8 Investeringsutrymme med budgeterat resultat (mnkr)

	Budget	Plan	Plan	Plan
	2023	2024	2025	2026
Avskrivningar	27,5	31,5	37,0	45,0
Resultat	0,4	9,8	24,2	24,5
Eget investeringsutrymme	27,9	41,3	61,2	69,5
Utrymme vid 40 % självfinansiering	69,8	103,3	153,0	173,8

Bilaga I Fortsatt planeringsprocess

Enligt kommunens styrmodell är det mål- och budgetförutsättningar som är det första underlaget som tas fram i den årliga planerings- och budgetprocessen. Utifrån den ska respektive nämnd upprätta förslag till ett budgetunderlag som beskriver hur nämnden avser att ta sig an målen samt konsekvenser av den preliminärt tilldelade budgetramen.

Nämnderna ska i underlagen behandla följande:

- Beskriva konsekvenserna av preliminärt tilldelad ram
- Kompletterande information och specificering av förändrade behov

Datum för fortsatta budgetprocessen:

7/3	Mål- och budgetförutsättningar behandlas på KS
30/5	Respektive nämnd presenterar budgetunderlaget för budgetberedningen. <i>Medverkan av fackliga representanter.</i>
12/9	Uppdatering av ekonomiska förutsättningar samt dialog mellan budgetberedning och nämndernas presidier.
Utskick KS	Majoriteten presenterar definitivt förslag till Mål- och budget 2024-2026
	MBL budget
24/10	Budget 2024-2026 behandlas i KS
16/11	Budget 2024-2026 behandlas i KF

Bilaga II. Underlag för volymbuffert

Utbildningsnämnden

För utbildningsnämndens verksamheter innebär befolkningsprognosen följande volymförändringar.

Tabell 9 Volymer 2023–2026

Verksamhet	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Förskola	533	528	510	509
Förskoleklass	113	120	135	118
Fritidshem	560	541	550	539
Grundsärskola	19	22	25	28
Grundskola	1 229	1 195	1 178	1 182
Gymnasieskola	411	402	418	425

Den ekonomiska konsekvensen av förändringar av dessa volymer framgår i tabell 10 nedan. De belopp som används i modellen är baserade på de belopp som fastställts i resursfördelningsmodellen avseende pedagogisk verksamhet och måltider. Lokalkostnader och eventuell ökning av administration finns inte i modellen.

Tabell 10 Volymbuffert 2024-2026

Verksamhet	Belopp	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Förskola	99 000	-495 000	-1 782 000	-99 000
Förskoleklass	50 000	350 000	750 000	-850 000
Fritidshem	30 000	-570 000	270 000	-330 000
Grundsärskola	487 000	1 461 000	1 461 000	1 461 000
Grundskola	66 500	-2 261 000	-1 130 500	266 000
Gymnasieskola	126 000	-1 134 000	2 016 000	882 000
Summa		-2 649 000	1 584 500	1 330 000

Socialnämnden

För socialnämndens volymer används befolkningsprognosen för 65-79 år resp 80+ som grund. För funktionsnedsättning används en modell som är kopplad till LSS-utjämnings till både antal och belopp. Modellen innebär följande volymförändringar.

Tabell 11 Volymer 2023–2026

Verksamhet	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Befolkning 65–79	1 529	1 517	1 494	1 488
Befolkning 80+	553	603	644	672
Boende LSS	21	22	23	24
Daglig verksamhet	38	40	42	44

Den ekonomiska konsekvensen av volymförändringarna framgår i tabell 12.

Tabell 12 Budgetjusteringar 2024–2026

Verksamhet	Belopp	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Befolkning 65–79	29 870	-358 440	-687 010	-179 220
Befolkning 80+	73 645	3 682 250	3 019 445	2 062 060
Boende, LSS	824 206	824 206	824 206	824 206
Daglig verksamhet	166 345	332 690	332 690	-665 380
Summa		4 480 706	3 489 331	2 041 666

Precis som för utbildningsnämnden gäller att kompensationen ej avser lokalkostnader eller ev. förändring av administration. I det fall fler platser tillskapas kan budgeten därför behöva justeras genom särskilda beslut. Det gäller såväl äldreboenden, daglig verksamhet som boende LSS.